

VILLAKSEN MØTER MANGE UTFORDRINGER

Tilbakegangen i laksebestander i Norge og resten av Nord-Atlanteren er svært alarmerende. Verdens bestander av vill atlantisk laks er redusert med mer enn 80 % de siste 30 årene. Villaksen er utryddet i 11 land. Historisk er det utbygging og endring av elver, samt forurensing og sur nedbør som har utryddet laksestammer i Nord-Atlanteren. De viktigste truslene villaksen møter i Norge i dag er:

- **Lakselus:** Sterkt økende trussel i sjø på grunn av intensiv oppdrettsvirksomhet. Økende grad av resistens mot de mest brukte medikamentene mot lakselus gir særlig grunn til bekymring.
- **Rømt oppdrettsfisk:** Alvorlig problem som fører til genetisk endring av Norges 400 villaksbestander
- **Gyrodactylus salaris:** Dødelig parasitt som har infisert og ødelagt flere norske lakseelver
- **Sur nedbør:** Har utryddet mange laksebestander, men situasjonen er nå bedret grunnet kalking og reduksjon i de sure utslippene
- **Vassdragsregulering:** Svært mange laksebestander er berørt og truet, også av småkraftverk
- **Beskatning:** Laksefisket må tilpasses den enkelte elvs bestandsstatus. Det er utfordringer knyttet til fiske på blandede bestander i sjøen.
- **Bifangst:** Det antas at mye villaks tas som bifangst i pelagiske fiskerier i Norskehavet.
- **Klimaendringer:** Tilgangen på mat i Norskehavet kan bli dramatisk endret ettersom havet blir varmere.

 njff.no	 lakseelver.no	 wwf.no	 frifo.no
 virke.no	 skog.no	 naturvernforbundet.no	 greenpeace.no
 bondelaget.no	 reddvillaksen.no	 sabima.no	 nu.no

Erik Tanché Nilssen AS - Forsidefoto: © Jørn B. Olsen / Rolf Sørensen / Samfoto

Den fantastiske
VILLAKSEN
- hele Norges arvesølv

DEN SØLVBLANKE NOMADEN

Laks har i årtusener fascinert mennesket med sitt dobbeltliv i både elv og sjø, og med sin fantastiske evne til å forsere fosser og ville stryk. Laksen har et nomadisk livsløp og vandrer fra elv til hav og tilbake til elv igjen i løpet av livssyklusen sin. Den fødes i elva og lever der de første årene av sitt liv. Etter 2-5 år skjer det en fysiologisk forandring med den unge laksen; den smoltifiseres og tilpasses et liv i saltvann.

Utvandringen fra elvene skjer på våren når sjøtemperaturen er rundt 8 grader. Lakseungene er svært sårbare i denne perioden. Predatorer som skarv, torsk og måker, forsyner seg av lakseungene og bidrar til at bare 5-15 % av all smolt som vandrer ut av elvene kommer tilbake som voksen gytelaks. Lakselus fra de mange oppdrettsanleggene langs kysten har de senere årene blitt en unaturlig stor tilleggsbelastning i mange områder. Lusa

tar livet av mange utvandrende laksunger, noe som igjen fører til færre gytefisk i elvene om høsten.

Laksen lever 1-3 år i havet i områdene rundt Grønland, Færøyene og i Norskehavet opp mot Svalbard før den vender hjem til sin barndoms elv. Ja ikke bare det, den vandrer til og med tilbake til eksakt den samme kulpen i elva der den ble født. Etter den flere tusen kilometer lange svømmeturen i havet, forserer den fosser og stryk med opptil fire meter høye hindre.

Det er ingen som vet nøyaktig hvordan laksen finner tilbake til elva, men hver elv har en geomagnetisk adresse, og laksen finner veien tilbake med et innebygd kompass i form av magnetisk jern i sidelinjen og i hodet. Når laksen kommer langs kysten bruker den luktesansen for å finne den vannkjemiske signaturen til

barndomselva og gyteplassen. De første gytelaksene går opp i elvene allerede på våren. Gytingen foregår i perioden oktober-januar.

Laksen kan bli opp til 1,5 meter lang og den offisielle verdensrekorden for stangfiske er en laks på 35,89 kg fra Tana. De største laksene er hanner, hunnlaks blir sjelden over 20 kg. Jo lenger laksen har vært i sjøen, dess større er den.

Smålaks som kommer tilbake til elva etter et år veier 1 – 3 kilo, mens storlaks som har vært tre år eller mer til i sjøen blir over åtte kilo.

Hvert år er det inntil 100 000 sportsfiskere fra innland og utland som fisker etter laks i de norske elvene.

Sportsfiske etter laks bidrar til over 1,1 milliarder kroner i årlig omsetning og ca 2500 årsverk i lokale næringsvirksomheter.

Salmo salar er det latinske navnet på den atlantiske laksen. Salmo betyr laks og salar betyr springeren.

